

Bireycilik Hakkında Hayek'in Öğrettikleri: Doğrular ve Yanlışlar*

Emily Skarbek

King's College Londra, Politik Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi

Çeviren: Emre Turku

Bugün Hayek'in doğum günü. Kutlarım. Hayek'in "doğru" bireycilik hakkında dünyayı etkilediğini gördüğüm düşüncelerinin belli bir bölümünü kısaca açıklamak istiyorum.

Hayek, "Bireycilik: Doğrular ve Yanlışlar" adlı makalesinde Mandeville, Hume, Smith ve İskoç Aydınlanması'ndan kaynaklanan bireycilik fikirlerinin ayırt edici özelliklerini gözler önüne serer. İlk ve en önemlisi, bireycilik bir toplum teorisi.

"Bu ortak yanılığın saçmalığı kendi kendine yeterli olmalıdır. Bireycilik kişiliği, toplumdaki varlıklar tarafından belirlenen kişiler yerine tekil veya bağımsız bireylerin varlığından başlamayı şart koşar."(sf.6)

Bireycilik, insan kişiliği ile ilgili zengin bir anlayışla (burada Mandeville ve Smith düşünülmesi) başlar –hayali bir kişinin atomistik fikri ile değil. Bundan dolayı bireycilik, sosyal fenomeni anlamak için bireysel eylem ve kararlarımızın başka insanlar tarafından yönetildiği ve onların beklenen hareketlerinin rehberlik ettiği anlayışından başka bir yöntem olmadığı öncülü ile başlar.

Diğer bir deyişle "doğru" bireycilik, genellikle irrasyonel ve yanılabilir bireyler tarafından yerleşen (populated) tercih odaklı bir sosyal davranış teorisi. İskoç Aydınlanması'ndan devralınan bireyciliğin işlevi, onu yürütmek için iyi insanlar arayışımıza ya da bütün insanların şimdi olduklarından daha

* "What Hayek Taught Us about Individualism, True and False", <https://fee.org/articles/what-hayek-taught-us-about-individualism-true-and-false/>

iyi hale gelmelerine değil fakat insanlardan tüm çeşitliliği ve karmaşıklığıyla bazen iyi ve bazen kötü, bazen akıllı ve çoğunlukla aptal olarak faydalanmaya bağlı olan bir sosyal sistem bulmakla alakalıdır.

Bireysel hatalar, bir sosyal işlemin akışı içerisinde (Smithçi anlayış veya belirli bazı kurumlar altındaki ticari ilişkiler gibi) deneme-yanılma yoluyla düzeltilir. Böylelikle bu teorik uyumun ikinci adımı olan sosyal hayat düzeninin bu kadar çok tanınması, çoğunlukla insan yaratılışının değil insan eyleminin bir sonucudur.

Bu tür bireyciliğin ayırt edici özelliği, bireyin kişisel çıkarlarını (bir insanın arkadaşları ve ailesine değer vermesini içine alan), bencillik ya da hırsın çekici olmayan karakteristiğini onaylamak yerine, insan eyleminin psikolojik bir gerçeği olarak kabul etmesidir. Hayek'e göre bireyciliğin bencilliği onayladığı ya da cesaretlendirdiği (aslında öyle bir şey yoktur) inancına yol açan entelektüel kafa karışıklığı, birçok insanın bireyciliği sevmemesinin temel sebeplerinden biridir.

Buna karşılık, bireyciliğin ikinci ayağı, insan bilgisinin temel sınırınıdır.

Sosyal organizasyondaki değerine göre kişilerin ahlâki tutumlarındaki farklılıklar, etkin olarak önemsenemeyen, toplumun tüm üyelerinin ihtiyaçlarının gözle görülemeyecek bir kısmı, tamamen bencil veya oldukça diğerkâm olup olmadığına göre kişilerin zihinlerinin merkezindeki dar çemberin etkinlikle kavranabilen kabulleri gerçek ile karşılaştırılarak düzeltilir.

Bu yüzden asıl soru, insan güdülerinin rehberliğindeki ahlaklılık değil, fakat sahip olduğu bilginin, kendi eylemlerinde gömülü ve yeterli olup olmadığıdır. Bu karışıklık, yanılabilir insanlar fikri, sözümona en iyi bilgiye veya "tam olarak topluma yönelik bu eylemlerin, değerlerin tam kavrayışına" sahip birisi tarafından yönlendirilmeye ihtiyaç duyar.

Kamu politikası ile ilgili çoğalan örnekler, sıradan insanlar için en iyisini bilen politika yapımcılarının düşüncelerine dayandırılmaktadır. Aslında biz İngiltere'de "davranışların iç yüzünü anlama ekibi" veya "Dürtü Birimi"ne sahibiz. Bu, "kendileri ve toplum için daha iyi tercihler yapmaya insanları cesaretlendiren" politika planlamaları ile görevlendirilmiş "uzmanlar"dan oluşan bir gruptur.

Hayek, daha ilerideki bir noktayı açıklığa kavuşturur. O, aslında her insanın bildiği en ilginç şey değil. Hayek'e göre bu, bireycinin kararlarının ne akla yatkın olduğu ne de gerekli olduğudur. Argüman, "kimse kimin en iyi bildiğini bilemez ve bunu anlayabilmemizin tek yolu, herkesin ne yapabileceğini deneyip görmesine izin verilen bir sosyal süreçtir" der.

O, bireyciliğin normatif önerilerinden türetilmiş sosyal hayatın teorilerindedir. Bireysel bilginin sınırlandırılması, kritik bir şekilde tüm zorlayıcı güçlerin kısıtlanması çekiciliğine temel oluşturur. Hayek, Nobel konuşmasında “bilginin hilesi” dediği şeyin inceliklerini verir. Bu çalışmayı okurken güçlük çekenler ya da fikirlere yaklaşmamış olanlar aşağıdaki linkten tartışmanın basitleştirilmiş ve özetlenmiş haline göz atabilirler.¹

---

1 Neil Chilson, “A Simplified ‘Pretence of Knowledge’”, <https://medium.com/@neilchilson/a-simplified-pretence-of-knowledge-111f5f25a36d#.l65v23zp7>